

Bir məktəbin tarixi

Qərbi Azərbaycan, Zəngəzur mahalı, Meğri rayonunun Aldərə kəndində fəaliyyət göstərən ilk mədrəsənin əsası hələ XIX əsrin sonlarında Mirbağır ağa tərəfindən qoyulmuşdu.

Mirbağır ağa yüksək dini təhsilli ziyalı kimi ətraf bölgələrdə də hörmət qazanmış el ağsaqqallarından idi. O, Təbriz və Nəcəf şəhərlərində dini təhsil almış qardaşı oğlu Mirhaşım ağa ilə birlikdə mədrəsədə şagirdlərə həm dini, həm də dünyəvi fənlərdən dərs verirdi.

1900-cü ildə Aldərə kəndində ilk dəfə rus-tatar məktəbi kəndin tanınmış bəylərindən olan Əsgər bəy Sərməstbəyovun təşəbbüsü ilə yaradıldı. Məktəb Mirhaşım ağaya məxsus evdə yerləşirdi. İlk ibtidai məktəbin yaradılması və fəaliyyət göstərməsi nəinki Aldərə kəndində, hətta ətraf kəndlərdə də təhsilin inkişafında yeni üfqlər açdı. Məktəbdə, əsasən, varlıların və bəylərin uşaqları oxuyurdular. 1917-ci il oktyabr hadisələri zamanı müəllimlər öz vətənlərinə qayıtdığından məktəb fəaliyyətini dayandırdı.

1918-ci ildə 2 min nəfər azərbaycanlılardan ibarət əhali olan Aldərə kəndi erməni təcavüzünə məruz qalmış və onun sakinləri deportasiya olunmuşlar. 1920-ci ildə Ermənistanda Sovet hökuməti qurulandan sonra sağ qalan kənd sakinləri 1922-ci ildən 1924-ci ilə qədər tarixi-etnik torpaqlarına qayıd bilməmişlər. 1926-cı ildən etibarən Aldərə kəndində - Əli bəy Sərməstbəyovun evində ibtidai məktəbin fəaliyyəti yenidən bərpa edilmişdir. Məktəb 1928-ci ildən yeddi illik, 1930-cu ildən isə tam orta məktəb kimi fəaliyyət göstərmişdir.

1939-cu ildə kənddə ilk məktəb binası tikilir, 1940-cı ildə isə Aldərə kənd məktəbində əlamətdar hadisə baş verir. Belə ki, onillik məktəbin ilk buraxılışı olur. Meğri rayonunun ərazisində ilk dəfə Azərbaycan dilində onuncu sinfi 23 nəfər bitirir. Təəssüf ki, aldərəlilərin sevinci uzun çəkmir. Böyük Vətən müharibəsinin başlanması, müəllimlərin müharibəyə getməsi ilə əlaqədar olaraq çətinliklər yaranır. Səkkizilliyi və onilliyi bitirən savadlı gənclər özlərindən aşağı siniflərdə dərs deməklə məktəbdə tədrisin dayanmasına imkan vermirlər.

Beləliklə, 1967-ci ilə qədər Meğri rayonunda yeganə azərbaycanlı onillik məktəb Aldərə

kəndində olmuşdur. Rayonun azərbaycanlılar yaşayan bütün kəndlərindən, hətta Zəngilan rayonundan gələn gənclər Aldərə kənd məktəbinin nəzdində hər cür şəraitlə təmin olunmuş internatda qalmaqla, təhsillərini davam etdirmişlər. 1988-ci ilin sonuna kimi internat fəaliyyətini davam etdirmişdir.

1942-ci ilə qədər Aldərə kənd məktəbində Səfərəli Məhərrəmov, Əli Mahmudov, Firudin Quliyev, Cəbrayıl Əsədov, Qəşəm Yaqubov, Əkbər Cəlilov müəyyən fasilələrlə direktor işləmişlər. Məktəbə 1942-1947-ci illər Hüseyn Səfərov, 1947-1955-ci illər Həsənqulu Hacıyev, 1955-ci ildən 1988-ci il noyabr ayının sonuna kimi Səfərəli İbrahimov rəhbərlik etmişlər. İkinci məktəb binası 1955-ci, Abbas Bağırovun təşəbbüsü ilə əsası qoyulan ikimərtəbəli üç korpusdan ibarət üçüncü məktəb binası isə 1979-cu ildə istifadəyə verilmişdir.

1975-79-cu illərdə Aldərə məktəbində 15 sinifdə 350 şagirdin təlim-tərbiyəsi ilə 25-30 müəllim məşğul olmuşdur. Onlardan Həsənqulu Hacıyev, Həsən Məmmədov, Səfərəli İbrahimov, Bağır İbrahimov Əməkdar müəllim fəxri adına layiq görülmüşlər. Məktəbin məzunlarından 37 şagird isə təhsillərini qızıl medalla qurtarmışlar. 1963-cü ildə məktəbi bitirən 13 məzundan 12-si ali məktəbə qəbul olmuş, 4-ü qızıl, 3-ü isə gümüş medal almışdır. Qızıl medalla layiq görülənlərdən biri şair-dramaturq, görkəmli ictimai xadim Hidayət Orucovdur.

Aldərə kənd orta məktəbi 1957-ci ildən xalq şairi S.Vurğunun adını daşıyıb. 1986-cı il sentyabrın 25-də məktəbin önündə şairin büstünün açılışında bir sıra tanınmış şair və yazıçılarla yanaşı, şairin oğlu Yusif Səmədoğlu və qızı Aybəniz Vəkilova da iştirak etmişlər. Aldərə kənd məktəbi fəaliyyətini 1988-ci ilin sonuna qədər davam etdirmişdir.

Əlbəttə, əldə edilən bu uğurlarda Aldərə kənd məktəbinin pedaqoji kollektivinin əməyi danılmazdır. Həsənqulu Hacıyev, Abasqulu Quliyev, Səfərəli İbrahimov, Həsən Məmmədov, Bağır İbrahimov, Əli Qasımov, Əbdüləli Məmmədov, Qərib Hüseynov, İman Məmmədov, Şirindil Qasımov, Ənvər Vəliyev, Qulu Mahmudov, Rüstəm Cəfərov, Zaman Məmmədov, Zaman Fərəcov, Kərim Kərimov, Rəsul Yusifov, Zakir Quliyev, Səfərəli Məmmədov və Hənifə İbrahimova kimi müəllimlərimizin adını qürur hissi ilə qeyd edə bilərik.

Pedaqoji kollektivdən bəziləri o vaxtlar Naxçıvan və İrəvan Pedaqoji İnstitutunu, əksəriyyəti isə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunu bitirmişlər.

Hazırda Aldərə alimlərinin yazdıqları elmi məqalələr və monoqrafiyalar dünyanın bir çox aparıcı jurnallarında çap olunur. Kəndin ziyalıları təkcə elm, təhsil sahəsində deyil, Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəmlənməsində də fəal iştirak etmiş, igid oğulları Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda gedən döyüşlərdə - I və II Qarabağ müharibələrində qəhrəmanlıq göstərmişlər.

2022-ci il dekabrın 24-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Qərbi Azərbaycan İcmasının yeni inzi-batı binasının açılışındakı çıxışında demişdir: "Əminəm ki, gün gələcək Qərbi Azərbaycandan olan soydaşlarımız, onların yaxınları, uşaqları, nəvələri tarixi diyarımız olan Qərbi Azərbaycana qayıdacaqlar". Bütün qərbi azərbaycanlılar kimi, Aldərə kəndi və onun vətənpərvər insanları həmin günü səbirsizliklə gözləyirlər.

*Nanə YAVƏRQIZI,
Milli Qəhrəman Cavanşir
Rəhimov adına 146 saylı tam
orta məktəbin Azərbaycan dili
və ədəbiyyatı müəllimi*